

Отже, Григорію Сковороді вдалось знайти відповідь на питання, які будуть актуальними для багатьох поколінь : «Що таке щастя? Де його знайти? Як стати щасливим?». Знайшовши власну дорогу до щастя, кожен з нас може стати щасливим, все залежить тільки від того чи хочемо ми знайти цей омріяний шлях, чи ми підемо по іншому не призначеному для нас шляху, який не приведе до щастя та гармонії. Саме духовний розвиток та чисте серце, на думку філософа, є запорукою щасливого життя і зовсім не варто порівнювати щастя з розкішшю та багатством.

Список використаних джерел

1. Творча спадщина Г. С. Сковороди в контексті сучасного соціогуманітарного дискурсу. Київ : *Nubip*. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u149/zbirnik_skovoroda_2018_noviy_1.pdf (дата звернення: 03.12.2021).
2. Григорій Сковорода. Вступні двері до християнської добронравності. *A - Z Directory / University of Toronto*. URL: <http://sites.utoronto.ca/elul/Skovoroda/Vstupnidveri.html> (дата звернення: 02.12.2021).
3. Особливості філософської теології Григорія Сковороди. *Про видання*. URL: http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/15_2012/9.pdf (дата звернення: 02.12.2021).
4. Киселиця С. В. Український кордоцентризм як гуманізм // *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. – Чернігів : ЧНТУ, 2015. – № 2(6). – С.19-23. URL: http://journals.stu.cn.ua/problemy_sotsialnoyi_roboty/article/view/50595/46560 (дата звернення: 27.12.2021).
5. Філософська думка в Україні: біобібліографічний словник. *litopys*. URL: <http://litopys.org.ua/fdm/fdm52.html> (дата звернення: 02.12.2021).

Галета О. В., здобувачка магістерського рівня вищої освіти гр. МБАН-201
Науковий керівник – **Киселиця С.В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОБОРОТНОГО ВОДОСПОЖИВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У культурі багатьох народів світу вода вважається початком всіх початків. Багато філософів Давньої Греції, зокрема Фалес, Біант, Пітак, Солон, залишили в історії мудрі висловлювання про водний ресурс на планеті. Рене Декарт у трактаті «Початок філософії» (1644 р.) навіть присвятив воді окремий розділ – «Про природу води, і чому вона легко перетворюється то на повітря, то на лід». Американський філософ-ідеаліст Ральф Уолдо Емерсон зазначав «Нехай річка тече куди захоче, все одно на її берегах виростуть міста», звісно, він має рацію. Люди здавна планували та розбудовували міста біля води, адже існування всього живого на планеті засноване на воді та сформоване водою.

Забезпечення споживачів якісною питною водою є одним з пріоритетних завдань сьогодення, вирішення якого збереже здоров'я, поліпшить умови життя й трудової діяльності населення загалом і кожної конкретної людини зокрема.

Україна хоча й належить до європейських держав, найменш забезпечених власними водними ресурсами, витрата свіжої води на одиницю виготовленої продукції значно більша, ніж в інших країнах Європи. Відтак, висуваємо гіпотезу: в Україні водні ресурси використовуються не раціонально й економічно не обґрунтовано.

Водні ресурси мають вирішальне значення для сталого розвитку та ліквідації бідності. Крім того, між водними ресурсами, енергетикою, продовольчою безпекою та харчуванням існують нерозривні зв'язки, вони абсолютно необхідні для забезпечення здоров'я й благополуччя людей. Ефективне використання водних ресурсів має важливе значення для економічних, екологічних та соціальних показників.

Враховуючи те, що Україна малозабезпечена водою, необхідне її економічне і раціональне використання в усіх сферах економіки, зокрема, це стосується очищених стічних вод для повторного їх використання задля зрошення сільгоспкультур. Це має велике народногосподарське значення. Значна територія України знаходиться в зонах недостатнього та нестійкого зволоження, а отже головним фактором інтенсифікації сталого землеробства можливе лише за умов зрошення.

Ще одна проблема полягає в тому, що практично всі поверхневі води України інтенсивно забруднюються стічними водами, внаслідок чого концентрація забруднень в них значно перевищує встановлені нормативи якості води. Особливо це небезпечно для водойм рибогосподарського призначення і господарсько-питного водопостачання. Нині охорона водних ресурсів від забруднень є одним із першочергових завдань з екологічної безпеки не тільки в Україні, але й в багатьох інших країнах світу, оскільки при скиданні господарсько-побутових стічних вод у водойми ступінь їх біологічного очищення виявляється недостатнім.

Відповідно Закону України «Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства» від 17 січня 2002 року, в Україні діє програма, яка спрямована на реалізацію державної політики щодо розв'язання водогосподарських і екологічних проблем. Її мета – впровадження державної політики, спрямованої на запобігання зростанню антропогенного впливу на довкілля, забезпечення екологічно безпечних умов життєдіяльності населення і господарської діяльності та захисту водних ресурсів від забруднення та виснаження.

Одним з напрямів даної програми є раціональне та екологічно безпечне використання водних ресурсів, підвищення технологічного рівня водокористування, впровадження маловодних і безводних технологій, а саме повторне використання стічних вод, удосконалення замкнених безстічних систем виробничого водопостачання.

Враховуючи, що споконвіку Україна є сільськогосподарською країною, доцільно використовувати очищені господарсько-побутові стічні води для зрошення сільськогосподарських культур. Оскільки такі води мають високу удобрювальну цінність, через те, що в них міститься велика кількість калію й азоту.

Крім того, для раціонального та екологічно безпечного використання водних ресурсів слід запровадити на промислових підприємствах очищення виробничих стічних вод з можливістю використання їх у системах оборотного, послідовного чи замкненого водопостачання, з метою зменшення об'ємів скидання очищених стічних вод у водні об'єкти.

Використання очищених стічних вод у системах оборотного водопостачання є центральним питанням загальної проблеми переведення підприємств на режим без скидання стічних вод.

Одним із можливих варіантів розв'язання даної проблеми є реконструкція існуючих очисних споруд на підприємствах чи у малих містах та селищах. Під час реконструкції очисних споруд необхідно змінювати технологічну схему очищення на більш сучасну, енергоефективну та таку, яка б дала можливість повторного використання очищених стічних вод. Однак реконструкція чи модернізація очисних споруд це великі капіталовкладення, і найчастіше на даних статтях підприємства, інвестори прагнуть економити, оскільки дані витрати не приносять прибутку, а лише економію водних ресурсів, що для багатьох вважається не суттєвим.

Економічне використання водних ресурсів має життєво важливе значення для досягнення цілей у сфері сталого розвитку та інших належних цілей у соціальних, екологічних та економічних сферах. Для цього потрібно працювати усім разом, а саме:

- розширювати обізнаність громадськості про важливість підтримки здорових екосистем і добробуту людини за допомогою розв'язання взаємопов'язаних проблем якості питної води в ході комплексного управління водними ресурсами;

- підвищувати розуміння важливості якості питної води, стимулюючи уряд, громадські організації, спільноти і окремих людей в світі та в Україні займати активну позицію у цьому питанні, приймаючи такі заходи, як запобігання забрудненню, очищення і відновлення.

- розробити нову концепцію з управління водними ресурсами у сільському господарстві України, куди включити системні заходи ведення сільського господарства і забезпечення продовольчої безпеки. Зокрема, передбачити кошти на модернізацію систем зрошення, поліпшити збір і зберігання дощової води, переробка і повторне використання води, заходи зі зниження забруднення води.

Отже, варто зазначити, що розвиток системи оборотного водопостачання має значний соціально-філософський потенціал в Україні. Адже проблема нестачі чистої води в країні потребує негайного вирішення. З таким неефективним використанням водних ресурсів, запасів води вистачить не на довго. Тому впровадження сучасних технологій для економного водокористування дасть змогу забезпечити продуктивну роботу підприємств, виробництв та сільського господарства. Дасть значний поштовх для розвитку землекористування в тих місцевостях, де доступ до водних ресурсів обмежений. Як зазначав Римський історик Пліній Старший (23 – 79 н.е.): «Коли вода спускається з небес, то вона є причиною всього, що росте на Землі... тому можна зробити висновок, що всі сили на Землі походять від води». Тож, раціональне використання води має значний вплив на здоров'я, економічний та соціальний добробут населення.

Список використаних джерел:

1. Водоснабжение. Водоотведение. Технологии строительства и реконструкции, эксплуатации и ремонта. Справочник. Харьков : Пособие, 2008. 712 с.
2. Водовідведення та очистка стічних вод міста. Курсове і дипломне проектування. Приклади і розрахунки: Навчальний посібник. – Київ-Харків, КНУБА, ХНУБА, ТО «Ексклюзив», 2012. – 540 с.
3. Василенко О. А. Раціональне використання та охорона водних ресурсів : навч. посіб. для студ. напряму «Водні ресурси». Рівне: Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт., Нац. ун-т водного госп-ва та природокористування. 2007. 245 с.
4. Плетенецька С. М., Яценко В. С. Економіка використання водних ресурсів: Екологічний аспект. Київ, Університет економіки та права «КРОК», 2018.

Гармаш О. Ю., здобувачка магістерського рівня вищої освіти гр. МБАН-201
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СОЦІОГУМАНІТАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРУ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Заклади освіти є важливим осередком розвитку людини. У більшості випадків людина проводить у навчальних закладах близько чверті життя. Кожна людина повинна мати можливість отримувати знання, а отже слід зауважити, що організація безбар'єрного середовища у навчальних закладах являє собою забезпечення права усіх категорій населення на освіту.

Освітній простір має забезпечувати комфорт учнів та студентів як у навчальний, так і в позанавчальний час. Очевидно, що здобувачі освіти в першу чергу повинні мати можливість відвідувати заняття, а отже – мати доступ до навчальних класів, аудиторій та лабораторій. Але слід зауважити, що учні в школах та студенти в університетах проводять більшу частину свого дня. З цього випливає, що освітній простір має забезпечувати комфорт учнів та студентів як у навчальний, так і в позанавчальний час. Тобто на рівні з навчальними приміщеннями, вільний доступ має бути забезпечений також до їдальні, вбиралень, адміністративних приміщень та зон для відпочинку. Переважна більшість навчальних закладів, на жаль, мають проблеми з доступністю.

Процес організації безбар'єрного середовища дуже ускладнений тим, що раніше усі будівлі та споруди будували для середньостатистичної здорової людини. Тобто для людини не надто високої, не надто повної, не надто низької; для людини, що вільно і самостійно пересувається і готова подолати яку-небудь незначну перешкоду, адже вона уважна і достатньо фізично підготована.

Але людство не стоїть на місці, і уже зараз намагається вирішувати цю проблему. Так, забезпечення інклюзивності, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів є однією з Цілей сталого розвитку (Ціль № 11). Вона включає в себе низку завдань, серед яких [1]: